

Sygn. akt III AUa 600/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 marca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Lucyna Guderska

Sędziowie: SA Beata Michalska SA Iwona Szybka (spr.)

Protokolant: st.sekr.sądowy Kamila Tomasik

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 marca 2015 r. w Ł.

sprawy J. O.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.

o emeryturę

na skutek apelacji wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu

z dnia 26 marca 2014 r., sygn. akt: V U 1641/13,

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 600/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 07.11.2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w O. W.. odmówił J. O. prawa do emerytury, ponieważ nie udowodnił co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych. ZUS uznał 9 lat 2 miesiące 28 dni pracy w warunkach szczególnych i 12 lat 9 miesięcy i 14 dni pracy na kolei.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 26 marca 2014r. Sąd Okręgowy w Kaliszu oddalił odwołanie. Sąd oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach i rozważaniach: J. O. urodził się w dniu (...) W czerwcu 1968r. ukończył naukę w Szkole Podstawowej, a następnie ukończył (...) Szkołę Zawodową dla pracujących przy (...) w O. W.. w zawodzie mechanika urządzeń kolejowych. Pierwotnie w (...) pracował na podstawie umowy o naukę zawodu z dnia 28.08.1968r. zawartej na okres do 16.07.1971r. przewidującej określone wynagrodzenie ucznia w wysokości uzależnionej od roku nauki . Praktyczną naukę zawodu ukończył w dniu 14.05.1971r. Po ukończeniu nauki zawodu J. O. podjął pracę w (...) od 2.08.1971r. w ramach wstępnego stażu pracy na stanowisku mechanika urządzeń kolejowych, a od 1.09.1971r. na stanowisku ślusarza remontu maszyn i pracował tam do 2.02.1974r. W (...) ponownie podjął pracę od 21.05.1982r. na stanowisku ślusarza remontowego, a w dniu 22.01.1987r. uzyskał uprawnienia spawalnicze. Podczas nauki zawodu odwołujący przez trzy dni w tygodniu pracował w zakładach (...) w wymiarze 6 godzin dziennie do 16 roku życia, a następnie 8 godzin, natomiast przez pozostałe trzy dni tygodnia uczył się w przyzakładowej szkole zawodowej. Po odbyciu praktycznej nauki zawodu pracował w pełnym wymiarze czasu pracy. Jako spawacz pracował w (...) w O. W.. od 1.09.1985r. do 31.01.1989r. Na takie też stanowisko został przyjęty do

pracy w Przedsiębiorstwie (...) w O.. od 2.02.1989r. Świadcstwo pracy z tego zakładu za cały okres zatrudnienia tj. od 2.02.1989r. do 31.03.1991r. wskazuje stanowisko spawacza. W aktach osobowych widnieją karty urlopowe świadczące o korzystaniu z urlopu bezpłatnego od 06.05.1989r. do 31.03.1990r. i od 1.04.1990r. do 31.12.1990r. Jest też adnotacja, że po urlopie bezpłatnym zakończonym 31.12.1990r. nie podjął pracy. Dlatego też faktyczny okres zatrudnienia w (...) to od 2.02.1989r. do 05.05.1989r., co odpowiada wnioskowi odwołującego się zawartemu w odwołaniu. W okresie od 17.04.1989r. do 05.09.1989r. J. O. pracował jako spawacz w (...) Zakładzie Usługowo-Produkcyjnym (...), który zgłosił go do ubezpieczenia z przerwą od 17.07.1989r. do 21.07.1989r. Faktyczny okres pracy na stanowisku spawacza obejmuje okres od 17.04.1989r. do 16.07.1989r. i od 22.07.1989r. do 05.09.1989r. W okresie od 11.09.1989r. do 15.11.1989r. J. O. pracował jako spawacz na kontrakcie zagranicznym na W.. W okresie od 15.01.1990r. do 31.03.1992r. J. O. pracował na kontrakcie zagranicznym w Czechosłowacji stanowisku spawacza. Po tym czasie J. O. nie pracował już w szczególnych warunkach. W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał odwołanie za bezzasadne. Powołał się na art.184 ust.1 i art. 32 ustawy z 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z FUS oraz paragraf 2 rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. ZUS zaliczył J. O. do pracy w szczególnych warunkach 9 lat 2 miesiące i 14 dni z tytułu zatrudnienia w (...) od 17.07.1971r. do 02.02.1974r. oraz od 21.05.1982r. do 31.01.1989r. Odwołujący się domagał się zaliczenia całego okresu pracy w tym zakładzie tj. od 02.09.1968r. W tym czasie pracował jednak w oparciu o umowę o naukę zawodu i okres ten aczkolwiek zaliczany do lat pracy na kolei (co znajduje wyraz w ustalaniu stażu z art.40 ustawy z 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z FUS) nie jest jednak uznawany za okres pracy w szczególnych warunkach, gdzie wymogiem jest wykonywanie takiej pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Uczniowie zawodu jako osoby poniżej 18 roku życia pracowali w obniżonym wymiarze czasowym, ich zatrudnienie nie było więc wykonywane w pełnym wymiarze czasu pracy i nie podlega uwzględnieniu. Taką interpretację wspomnianych przepisów potwierdza orzecznictwo Sądu Najwyższego np. wyrok z 20.01.2011r. ((...) 169/10, wyrok z 24.04.2009r. (II UK 334/08) Zgodnie z art.13 w/w/ ustawy z 2.07.1958r. o nauce zawodu ... (Dz.U nr 45 poz 226 ze zm) czas pracy młodocianych w wieku od 15 do 16 lat wynosił 6 godzin na dobę i 36 godzin tygodniowo, a młodocianych w wieku powyżej 16 lat obowiązywał normalny czas pracy (ust 2). W myśl ust.3 tego przepisu, do czasu pracy młodocianych wliczało się czas dokształcania określonego w art.12 ust.2 i 3 bez względu na to czy nauka odbywa się w godzinach pracy czy poza godzinami pracy, jednak w wymiarze nie większym niż 18 godzin tygodniowo. Przyjmując więc, że odwołujący się po ukończeniu 16 roku życia pracował po 8 godzin dziennie, to jednak przez cały okres nauki w szkole pracował tylko przez trzy dni w tygodniu, zaś w pozostałe trzy dni uczył się w szkole i czas nauki wliczany był do obowiązującego go czasu pracy. Jako pełnowymiarowy okres pracy na kolei liczony może być więc dopiero okres od zakończenia nauki w szkole zakładowej, co według świadectwa ukończenia tej szkoły miało miejsce w dniu 26 06.1971r.

Jak wynika z wpisu do legitymacji ubezpieczeniowej pierwsze zatrudnienie w (...) ustało 1.08.1971r., zatem dodatkowo jako zatrudnienie w pełnym wymiarze na kolei winien być więc uwzględniony do pracy w szczególnych warunkach okres od 26.06.1971r. do 1.08.1971r.

Jako praca w szczególnych warunkach podlega też uwzględnieniu praca na stanowisku spawacza świadczona stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w okresach: od 2.02.1989r. do 05.05.1989r., ((...)), od 17.04.1989r. do 16.07.1989r. i od 22.07.1989r. do 05.09.1989r. (J. S.), od 11.09.1989r. do 15.11.1989r. i od 15.01.1990r. do 31.03.1992r.((...)). Stanowisko spawacza wymienione jest w przepisach ogólnych – rozporządzenia z 07.02.1983r. w dziale XIV „prace różne” odnoszącym się do wszelkich branż pod poz. 12. Powyższe okresy nie są jednak wystarczające do uzupełnienia do wymaganych 15 lat, bo stanowią łącznie 3 lata 21 dni, a zaliczone jest tylko 9 lat 2 lat i 28dni. Sytuacji odwołującego się nie zmieniliby nawet zaliczenie mu całej służby wojskowej do pracy w szczególnych warunkach, co jednak wątpliwe jest z uwagi na fakt, że przed powołaniem do jej odbycia odwołujący się nie pracował w szczególnych warunkach

Apelację od powyższego wyroku wniósł J. O.. Postawił zarzut: 1. naruszenia art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz paragrafu 4 ust. 3 rozporządzenia RM z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przez niewłaściwe ich zastosowanie i odmowę przyznania prawa do emerytury, art. 44 pkt 3 w zw. z art. 50 ust. 1 ustawy o emeryturach

i rentach z FUS poprzez ich niezastosowanie i nieznanie okresu 1968-1972 jako pracy w warunkach szczególnych podczas, gdy istniały przesłanki do uznania tego okresu jako okresu pracy na kolei, co automatycznie kwalifikuje go jako okres pracy w warunkach szczególnych;

2. naruszenia prawa procesowego art. 233 par. 1 kpc i wykroczenie poza swobodną ocenę dowodów poprzez częściowe uznanie dowodu w postaci świadectwa pracy z (...). i wyłączenie z okresu pracy w warunkach szczególnych okresu od 2 września 1968r. do 25 czerwca 1971r.

W konsekwencji apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie prawa do emerytury, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja nie może odnieść skutku, albowiem wyrok Sądu Okręgowego odpowiada prawu.

Chybiony jest zarzut naruszenia art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Zgodnie z treścią art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 153 z 2009r., poz. 1227 – tekst jednolity ze zm.), ubezpieczonemu urodzonemu po dniu 31 grudnia 1948r., przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy, tj. po ukończeniu 60 lat, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy – na dzień 1 stycznia 1999r. osiągnął okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.) – 15 lat oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 ustawy, to jest 25 lat. W myśl § 2 w/w rozporządzenia okresy pracy uzasadniające prawo do wcześniejszego świadczenia emerytalnego to okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywana jest stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku.

Z ustaleń Sądu Okręgowego, które Sąd Apelacyjny uznaje za własne wynika, że J. O. nie spełnił wszystkich – przewidzianych w/w przepisach – przesłanek do nabycia prawa do emerytury, gdyż nie udowodnił wymaganych 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy pozwala na jednoznaczne stwierdzenie, że ubezpieczony w spornym okresie od 2 czerwca 1968r. do 25 czerwca 1971r. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. W tym czasie wnioskodawca odbywał praktyczną naukę zawodu na podstawie obowiązującej wówczas ustawy z dnia 2 lipca 1958 roku o nauce zawodu, przyuczenia do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz. U. z 1958 roku, Nr 45, poz. 226 ze zm.). Zgodnie zaś z ugruntowanym stanowiskiem judykatury, okres nauki zawodu w ramach umowy zawartej z zakładem pracy na podstawie przepisów ustawy z 1958 roku o nauce zawodu, przyuczeniu do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy połączonej z obowiązkiem doksztalcenia się w zasadniczej szkole zawodowej, nie stanowił okresu pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej na zasadach określonych w § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2013 r. II UK 341/12, L.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2012 r., II UK 96/11, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2011 r., II UK 169/10, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 sierpnia 2012 r., I UK 130/12). Według stanowiska Sądu Najwyższego - odmowa uwzględnienia okresu nauki zawodu jako okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych wynika z połączenia nauki zawodu z obowiązkiem doksztalcenia się w zasadniczej szkole zawodowej, wobec czego wykonywanie prac o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej - zwłaszcza w wypadku młodocianych – nie jest stale i w pełnym wymiarze czasu pracy (§ 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.). Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wyczerpująco i prawidłowo wyjaśnił tę sporną kwestię.

Nietrafny okazał się również zarzut naruszenia art. 44 pkt 3 w zw. z art. 50 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz zarzut naruszenia § 4 ust. 3. Powołane w apelacji rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983

roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w § 4 ust. 3 określa, że do okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach, zalicza się także okresy zatrudnienia na kolei w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin. Zgodnie natomiast z art. 43 ustawy o emeryturach i rentach z FUS za okresy zatrudnienia na kolei uważa się okresy pozostawania w stosunku pracy w kolejowych jednostkach organizacyjnych, w czasie których pracownik pobierał wynagrodzenie lub zasiłki z ubezpieczenia społecznego: chorobowy, macierzyński lub opiekuńczy. Jest niesporne, że w okresie od 2 czerwca 1968r. do 25 czerwca 1971r. J. O. nie wykonywał zatrudnienia na kolei w rozumieniu art. 43 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W tym czasie J. O. pracował w oparciu o umowę o naukę zawodu. Zgodnie zaś z art. 44 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS okres wykonywania przed dniem 1 stycznia 1975 r. pracy w kolejowej jednostce organizacyjnej na podstawie umowy o naukę zawodu, przyuczenia do określonej pracy lub odbycia wstępnego stażu pracy jest okresem równorzędnym do zatrudnienia na kolei. A skoro tak, to okres ten nie jest okresem o którym mowa w § 4 ust. 3 rozporządzenia i dlatego nie może być uznany za okres pracy w warunkach szczególnych. Do okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach - zgodnie z § 4 rozporządzenia zalicza się bowiem okresy zatrudnienia na kolei, o których mowa w art. 43 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Nie dotyczy to natomiast okresów równorzędnym z okresami zatrudnienia wymienionych w art. 44 tej ustawy. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 22 października 2008 r., III AUa 294/08, L.; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 11 lutego 2014, III AUa 581/13).

Okres praktycznej nauki zawodu, jako okres równorzędny do zatrudnienia na kolei jest okresem uwzględnianym przy ustalaniu prawa do emerytury kolejowej. Zgodnie bowiem z treścią art. 41 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przy ustalaniu prawa do emerytury kolejowej uwzględnia się okresy pracy na kolei i pracy równorzędnej z pracą na kolei oraz okresy zaliczalne do pracy na kolei, będące okresami składkowymi lub nieskładkowymi w rozumieniu ustawy. Wnioskodawca nie ubiega się o emeryturę kolejową, a o emeryturę z tytułu pracy w warunkach szczególnych na podstawie art. 184 FUS.

Chybiony okazał się zarzut naruszenia prawa procesowego art. 233 par. 1 kpc. Sąd Okręgowy dokonał prawidłowej oceny dowodów i doszedł do trafnego wniosku, że okres od 2 września 1968r. do 25 czerwca 1971r. nie jest okresem pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Reasumując, ubezpieczony nie wykazał, że w spornym okresie od 2 września 1968r. do 25 czerwca 1971r. wykonywał pracę w warunkach szczególnych, tym samym nie udowodnił 15 – letniego okresu takiej pracy i nie spełnił warunku do nabycia prawa do wcześniejszej emerytury. Uznany przez organ rentowy okres pracy w warunkach szczególnych, to 9 lat, 2 miesiące i 28 dni. Uznany dodatkowo przez Sąd Okręgowy okres, to 3 lata i 21 dni, przy czym Sąd Okręgowy podwójnie zaliczył okres od 17 kwietnia 1989r. do 5 maja 1989r. Nie mniej okres ten prawidłowo wyliczony i tak nie uzupełnia stażu szczególnego do wymaganych ustawowo 15 lat. Nie uzupełnia tego stażu także okres służby wojskowej pełnionej w okresie od 29 kwietnia 1977r. do 30 grudnia 1977r., bo jest to tylko 8 miesięcy.

W tym stanie rzeczy, nie znajdując podstaw do uwzględnienia apelacji, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł, jak w sentencji swojego wyroku.

Sędziowie Przewodniczący